

תורה שבכתב

הפצת ועידוד לימוד התורה הקדושה עם פירוש רש"י

יו"ל לוימי רבבות אלפי ישראל ע"י קרן תר"ג לטובת נשמת הרבני הנגיד הנכבד הרה"ח ר' אריה (לייבל) ברה"ח ר' יונה רובין ז"ל

פרשת צו - שבת ערב פסח ניסן תשפ"ה | גיליון ס"ה (שנה ב')

שבת של תורה פנינים מאירים לשולחן השבת

קרבן תודה של יוצאי מצרים

בפרשת השבוע נאמר (ויקרא ז, יב) **אם על תודה יקריבנו**, ורש"י מסביר: 'אם על דבר הודאה על נס שנעשה לו, כגון יורדי הים, והולכי מדברות, וחבושי בית האסורים, וחולה שנתרפא'. בהמשך הכתובים מבואר שהמקריב קרבן-תודה צריך להקריב ארבעים לחמים, שלשה סוגי חלות של מצה, עשרה מכל סוג, ועוד עשרה חמץ.

רבינו יצחק אברבנאל בפירושו, וכן המהר"ל בספר מנהגיו, כותבים רעיון נפלא: כשיצאו ישראל ממצרים, הם זכו לכל ארבעה סוגי הנסים, יורדי הים - כשעברו את ים סוף; הולכי מדבריות - כשיצאו למדבר; חבושי בית האסורים - כשיצאו מבית עבדים; חולה שנתרפא - כי במצרים היו מוכים ולוקים. לפיכך אוכלים בליל הסדר שלש מצות, כנגד שלש סוגי מצה בקרבן תודה. ועל כך שואל הבן 'שבכל הלילות' - בקרבן תודה, 'אנו אוכלים חמץ ומצה', ואילו 'הלילה הזה - כולו מצה'!

להודות גם על הצרה

ומהו באמת התירוץ? מדוע בקרבן תודה של יוצאי מצרים אוכלים רק מצה ולא חמץ? רעיון מאלף כותב הגה"ק רבי אליעזר דוד גרינוואלד ז"ע, בספרו 'קרן לדוד': המצה רומזת על החסדים כשאדם ניצול מהצרה, ואילו החמץ שהוא חמוץ רומז על הצרה. אדם שמקריב קרבן תודה מקריב גם לחמי חמץ, לרמוז שהוא מודה לא רק על הישועה, אלא גם על הצרה שהיתה תחילה, כי עתה בזמן הישועה מתברר למפרע שגם הצרה עצמה היתה לטובה, וגם על כך צריך להודות.

לכן, בפסח אוכלים רק מצה, להודות רק על הנס של גאולת מצרים, ואילו את לחמי החמץ, להודות על צרת הגלות, משלימים בחג השבועות, בקרבן 'שתי הלחם', כי רק אחרי קבלת התורה בחג השבועות מתברר למפרע שגם הגלות עצמה היתה לטובה, לזקק ולטהר את ישראל שיהיו ראויים לקבלת התורה, ואז משלימים את לחמי החמץ של קרבן התודה, ומודים גם על הצרה של הגלות!

נסיד שבכל יום

ועוד מסר חשוב נוסף נוכל לשאוב מקרבן התודה: קרבן זה נאכל רק ליום אחד, כאמור (ויקרא ז, טו) **ביום קריבנו יאכל לא יניח ממנו עד בקר**, והסיבה לכך, אמר הרה"ק בעל אמרי אמת מגור ז"ע: בכל יום ויום ישנם נסים חדשים, אין להשאיר את קרבן התודה של היום למחר, כי מחר יש כבר קרבן תודה חדש!

איצר התורה יהלומים מתוך הפרשה

זאת תורת העֶלָה הוא העֶלָה (ו, ב)

'זאת תורת העולה' - כל עלייה שאדם משיג, שררה או כבוד ומעמד, צריכים להיות באופן של 'הוא העולה' - שהעלייה מאליה תגיע אל האדם, ולא שהאדם ירדוף אחריה כדי להשיג אותה.

(עוד יוסף חי, להגה"ק רבי יוסף חיים מבגדאד ז"ע)

זה קרבן אהרן ונבניו אשר יקריבו לה' ביום המשח אתו (ו, יג) ההדיוטות מקריבין עשירית האיפה ביום שהן מתחנכין לעבודה, אבל כהן גדול בכל יום (רש"י) כהן הדיוט מרגיש התעוררות רק ביום הראשון שהוא מתחנך לעבודה, אבל הכהן הגדול חש בכל יום התעוררות, בבחינת 'בכל יום יהיו בעיניך כחדשים', ולכן הוא מקריב מנחה בכל יום כמו כהן הדיוט ביום הראשון.

(חיים ושולם, להגה"ק בעל מנחת אלעזר ממונקאטש ז"ע)

זאת תורת החטאת וגו' קדש קדשים הוא... וזאת תורת האֶשֶׁת קדש קדשים הוא (ו, יח; ז, א) הצדיק גמור שלא חטא הוא 'קודש', אבל החוטא ששב בתשובה הוא 'קודש-קדשים', כי מקום שבעלי תשובה עומדים, צדיקים גמורים אינם עומדים, לכן קרבנות החטאת והאשם הם 'קודש-קדשים'! (כלי יקר, להגה"ק רבי שלמה אפרים מלונטשיץ ז"ע)

שערי תורה מבט מסכם ומבוא לפרשת השבוע

בפרשת צו, ממשיכים אנו לעסוק בהלכות הקרבנות, בתוספת כמה דינים הנוגעים לחלק מהקרבנות שכבר הוזכרו בפרשת ויקרא. מוזכרים בפרשתנו גם איסורי אכילת חלב ודם, ובסיומה נחזור ונלמד אודות עבודת שבעת ימי המילואים כפי שלמדנו בפרשת תצוה.

אש המזבח • תרומת הדשן • קרבנות עולה ומנחה • מנחת כהנים • חטאת ואשם • תודה ושלמים • איסור חלב ודם • ימי המילואים

מה בפרשה:

נושאי הפרשה:

א. עולה

הפרשה נפתחת בדיני קרבן עולה, שכולו נשרף על המזבח, וניתן להקטירו כל הלילה. חל איסור להקריב שום קרבן לפני עולת תמיד של שחר, ואחרי עולת תמיד של בין הערביים. ובדין קרבנות שנפסלו במקדש, שאם עלו למזבח לא ירדו.

ב. דשן

כמה מדורות אש היו על המזבח. מצוה שהאש תבער שם תמיד, ואסור לכבות אותם.

בכל יום היה כהן, הלבוש בגדי כהונה, מוציא אפר ממדורות המזבח ומניח למטה סמוך למזבח. במידה וחר האפר במרכז המזבח היה גבוה מדי, היה כהן מוציא את כל חר האפר מחוץ למחנה.

ג. מנחות

בפרשה מוזכרים הלכות הנוגעות להקרבת ואכילת מנחת-נדבה. כן מוזכרים דיני כהן גדול המקריב קרבן מנחה בכל יום, וכהן הדיוט מקריב קרבן מנחה ביום בו הוא נכנס לכהונה. כל מנחה שכהן מקריב, נשרפת כליל ואינה נאכלת.

ד. חטאת ואשם

עוד מוזכרים בפרשה דינים הנוגעים לקרבן חטאת, שחטתו הקטרתו ואכילתו, וכן הלכות הנוגעות במקרה שדם החטאת נגע בדבר מאכל, או נבלע בבגד או בכלי, ובדין דם החטאת שנכנס לתוך אהל מועד.

כן נלמד דינים הנוגעים לקרבן אשם, שחטתו, הקטרתו, ואכילתו, ובדין אשם שנשחט שלא

לשמה, או שמתו בעלי הקרבן.

ה. תודה ושלמים

מבוארים בפרשה דיני קרבן שלמים, התנופה הנעשית בו, הקטרתו, ואכילתו, ואיסור פיגול כשחושב לאכול לאחר זמנו. כן מבוארים דיני קרבן תודה, והלחמים שיש להביא יחד עמו, ונתינת החזה והשוק לכהן. גם מבואר איסור אכילת קרבנות שנטמאו, ואיסור לאדם טמא לאכול את הקרבן.

ו. חלב ודם

בפרשה נלמד שוב על איסור אכילת חלב ודם, והעונש למי שאוכלם.

ז. מילואים

התורה חוזרת שוב על מה שלמדנו בפרשת תצוה, אודות סדר העבודה בשבעת ימי המילואים, לבישת בגדי הכהונה לאהרן ובניו, טבילתם ומשיחתם בשמן המשחה, והקרבת הפר ושני האילים בימים אלו, ושיבת הכהנים במשך שבע ימים בפתח אהל מועד.

מבט על פרשת שמיני הבעל"ט:

מה בפרשה: חציו הראשון של פרשת שמיני עוסק בתיאור יום הקמת המשכן בראש חודש ניסן, והמאורעות שאירעו ביום זה, וחציו השני של הפרשה עוסק בהלכות כשרות המאכלים והלכות טומאה וטהרה.

נושאי הפרשה: יום חנוכת המשכן • מיתת נדב ואביהוא • האבלות נדחית • שריפת השעיר • איסור עבודה לשתיי יין • כשרות בעלי חיים • טומאת נבילה • הכשר לקבל טומאה

חיים של תורה מעלת חשיבות לימוד חומש ורש"י

רבן של כל הבאים אחריו

'התורה חתומה נתנה, כטרקלין שאין לו פתח ושער ומבוא להיכנס לתוכו, עמוק עמוק מי ימצאנה, עד השמש יצא על הארץ המאור הגדול לממשלת ביום ובלילה, המפרש הגדול רש"י ז"ל, רבן של כל הבאים אחריו, והאיר עינינו בפירושו, מובן ומוכן אפילו לבר ברבי דוד יומא ולתינוקות של בית רבן, ואעפ"כ זה הים גדול ורחב ידיים עמוק מאד עד היסוד בו, הרי שפירושו סובל ומקבל כל הגוונים, שבמלות קצרות אסף הרבה'.

(הקדמת נחלת-יעקב על פירוש רש"י)

נושא השבוע:

לשם שמים

ויאמר משה אל העדה זה הדבר אשר צוה ה' לעשות (ויקרא ה, ה). דברים שתראו שאני עושה לפניכם, צוני הקב"ה לעשות, ואל תאמרו לכבודי ולכבוד אחי אני עושה (רש"י)

הכרת והבנת מושג בתורה

לב דעת

שוק

אחת ממתנות הכהונה הוא ה'שוק' של הרגל הימנית של הבהמה, שהכהן מקבל מקרבן השלמים, כאמור בפרשתנו (ויקרא ז, לב) וְאֵת שוֹק הַיְמִין תִּתֵּן תְּרוּמָה לַפֶּהֱן. רגל הבהמה מורכבת משלש עצמות (מלבד הפרסה), המחוברות אחת מעל השנייה. העצם התחתונה נקראת 'ארכובה' [משום-מה נהגו מוכרי הבשר למכור חלק זה ביחד עם ראש הבהמה]. העצם האמצעית נקראת 'שוק', ואילו העצם העליונה, הנמצאת בתוך גוף הבהמה, נקראת 'עצם הירך' או 'קולית'. לכהנים ניתנים את החלק האמצעי הנקרא 'שוק'. כך מביא רש"י בפרשתנו, וזו שיטת רבי יהודה (חולין קלד, ב), אולם לדעת חכמים השוק כולל את שתי העצמות העליונות, דהיינו העצם האמצעית והעצם העליונה.

מצה לשם שמים

הגה"ק בעל חתם סופר ז"ע, חיבב לשמוע על הנהגותיו של הגה"ק רבי משולם איגרא ז"ע, שהיה רב בעיר פרשבורג לפניו. פעם סיפרו לו שעל אף חומרותיו המופלגות של רבי משולם באפיינת המצות לפסח, הגיעה המשרתת פעם בערב פסח, ובלא יודעין לקחה את המצות השמורות שלו וכתשה אותם ועשתה מהם כופתאות. כשנודע הדבר בליל הפסח לרבי משולם, נענה ואמר ברוגע: 'זכי רק הרב מפרשבורג אוכל מצה כשרה? כל ישראל אוכלים מצות כשרות, נלך לשכן ונקח ממנו בהשאלה שלש מצות, ונערוך את הסדר!'

כששמע החתם סופר את הסיפור אמר: אני לומד מכך שכל החומרות של רבי משולם עם המצות היו רק לשם שמים! כי אילו היתה לו איזהו פניה בענין המצות, בעל כורחו היה כועס בשעה זו, רק התעסקות שכולה לשם שמים יכולה להשאיר את האדם רגוע בכל תוצאה שתהיה!

סידור לשם שמים

זכה הגה"ק רבי יעקב מליא ז"ע, לחבר ספרים רבים שהפכו לאבני יסוד, למשל: 'נתיבות המשפט' - על חושן משפט, 'חזות דעת' - על יורה דעה, ועוד רבים.

לעת זקנותו חיבר חיבור נוסף: סידור תפילה 'דרך החיים', ובו הלכות פסוקות על סדר התפילה. מפעם לקראו את מה שהוא כותב בהקדמה כהסבר מה הביא אותו לחבר את הספר הזה: 'בחיבורי אשר חיברתי בעזרת צורי וגואלי, לא ידעתי אם כיוונתי בהם להלכה, וגם יראתי אם לא התערב בהם כוונות לא רצויות חס ושלום, ואחשבה לדעת זאת לעסוק בדיני תפילה הנחוצים לכל העולם, והגם שחלקם הגדול דברים פשוטים וידועים, הם נחוצים לכל

מדברי רש"י אלו נוכל ללמוד מסר חשוב שילווה אותנו למשך החיים, יהודי צריך להשתדל לפעול ולעשות כמה שיותר במחשבה טהורה לשם שמים, בלתי לה' לבדו, כפי שהעיד משה רבינו על עצמו שהוא לא פעל 'לכבודי ולכבוד אחי', אלא לשם קיום ציווי הבורא.

העובדות שלפנינו ישמשו דוגמא מאלפת כמה הקפידו גדולי הדורות להיות נקיים מכל חשש נגיעות ואינטרסים, ולפעול רק 'לשמה'. מהם נראה וכן נעשה!

העומד בבית הכנסת ללא ספרים, או ליושבים בכפרים'.

צא ולמד! גאון הדורות בעונותנותו חשש שמא בכל הספרים שחיבר התערבה איזה כוונה שלא לשמה, ולכן חיבר את הסידור 'דרך החיים', בו מובאות רק הלכות פסוקות פשוטות השוות לכל נפש, ולא ניכרת בהם חריפות מיוחדת, כך יהיה נקי מכל חשש של כוונה שלא לשמה!

ברית לשם שמים

הגה"ק חכם רבי צדקה חוצין מבגדד ז"ע הוזמן פעם לבוא לשמש כמנהל בברית שהתקיימה בשבת הרחק מביתו. לאכזבתו כשהגיע אל מקום הברית הודיע לו אבי הבן שהוא התחרט ולקח מוהל אחר... תגובתו של רבי צדקה היתה: 'אין לך מה לחשוש כלל, אינני מקפיד כלל'. אך בכך לא הסתיים הסיפור. כעבור דקות ספורות ניגש אליו האב במבוכה, והתנצל שהמוהל השני שכח את כלי אומנותו, ואולי יסכים כבוד הרב להרשותו להשתמש בכלים שלו? גם לכך נענה רבי צדקה בשמחה והשאיל את כליו.

בדרכו חזרה הביתה, לא היה יכול מלווהו להסתיר את פליאתו: לא רק שהרב טרח להגיע ממרחקים והם מכבדים מוהל אחר, הם מרהיבים עוול לבקש את הכלים, איך אפשר לשתוק?!

חיין רבי צדקה ואמר: כבר זכיתי בחיי למול אלפי ילדים, אבל בכל פעם עלולים להתערב כל מיני נגיעות ופניות, מאחר שהקהל חולק לי כבוד, וקשה למול בכוונה צרופה בלתי לה' לבדו. לא כן הפעם, כאשר לא מלתי בפועל, רק בשמים ממעל החשיבו לי כאילו עשיתי את המצוה, כי 'הנאנס ולא עשה מעלה עליו הכתוב כאילו עשה', ממילא תיזקף היום לזכותי מצוה זכה ונקייה מכל פניות!

ועיניים לראות

הבנת מילה אחת בתורה

מוקד

'לקראת חג הפסח יופעל מוקד-טלפוני מיוחד לבירור כשרות התרופות' - נכתב במודעת-פרסום. 'אל מוקד ארגון ההצלה התקבלו קריאות עזרה בעקבות כוויות בשריפת חמץ' - נכתב בדיווח אחר. 'העירייה ממקדת כעת את עיקר הפעילות בניקיון העיר' - נכתב בדפי המידע.

המכנה המשותף בין כלל המשפטים המוזכרים, היא השימוש הלשוני שעושה שימוש במילה 'מוקד' כביטוי לנקודה מרכזית ועיקרית, כמו מוקד טלפוני מרכזי שהשיחות מתקבלות אליו.

אולם בפרשתנו אנו לומדים שבלשון הקודש המילה 'מוקד' פירושה: מדורת-אש, מלשון אש יוקדת. כמו שנאמר (ויקרא ו, ב) הוּא הַקֵּלָה עַל מוֹקְדָהּ, וכמבואר ברש"י שהיו כמה מדורות אש על המזבח, וכולן נקראו בשם 'מוקד'. כך נאמר גם בספר תהלים (קב, ד) וְעֲצֻמוֹתַי מְמוֹקְדִים נְחֹרִי, ופירש הרד"ק: 'המקום שדולקין בו האש תמיד יקרא מוקד'.

הבמת התורה

אמרות חכמה ופניני שפר מנודלי הדורות על פרשת השבוע

לא הפכתי לחסיד...

פַּל אֲשֶׁר יָגַע בְּבִשְׂרָה יִקְדָּשׁ (ויקרא ו, כ) וְהַבִּשְׂרָה אֲשֶׁר יָגַע בְּכָל טִמְאָה לֹא יֵאָכֵל (ויקרא ז, ט)

שמע פעם הרה"ק בעל ה'תניא' ז"ע על אברך אחד שמתחבר עם חברים שאינם הגונים. קרא אליו הרבי והעמידו על הסנכה שבהתחברות עמהם. נענה האברך: הם לא ישפיעו עלי, והראיה: הן רואה הרבי שכבר זמן רב הנני מתחבר עם החסידים, ולא הפכתי לחסיד...

ענהו לו הרבי: אין הדברים דומים. אנו רואים בפרשת צו, שבטומאה - נגיעה בעלמא מטמאת, כאמור 'הבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל', אבל כדי להיות מושפע מהקדושה לא די בנגיעה, אלא יש צורך 'להיבלע', כאמור 'כל אשר יגע בבשרה יקדש', ודרשו חז"ל (זבחים מד, א) בבשרה עד שיבלע! ואתה הרי לא בלעת מן הקדושה לכן לא הושפעת!

נאות של ילד

במקום אשר ישחטו את העֵלָה ישחטו את האֵשֶׁם (ויקרא ז, ב) לפי שמצינו אשם בצבור, נאמר ישחטו רבים (רש"י) כשהיה הגאון רבי אליהו מרגולא ז"ע רבה של קאליש,

ילד כבן שש, הפליא את מלמדיו בבקיאיותו הגדולה בתנ"ך. פעם כשלמדו אצל המלמד חומש ורש"י פרשת צו הגיעו אל דברי רש"י 'שמצינו אשם בצבור', והעיר המלמד שדברי רש"י אלו קשים להבנה, שהלא לא מצאנו שציבור יביא קרבן אשם.

קפץ אליהו הקטן ממקומו וקרא: הלא כתוב מפורש בספר עזרא (י, ט) 'זיתנו ידם להוציא נשיהם ואשמים אייל צאן על אשמתם', הרי שלפעמים הביא הציבור כולו קרבן אשם! התפעל המלמד מהערתו של ילד פעוט זה והפיץ זאת ברבים. כך התפרסם כילד עליו שעתידי להיות גדול בישראל.

מתוך לשמה בא שלא לשמה

זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת (ויקרא ה, ה) ואל תאמרו לכבודי ולכבוד אחי אני עושה (רש"י)

אמר פעם מרן ראש השתיבה הגרא"ל שטיינמן ז"ע: בכל המצוות אומרים 'מתוך שלא לשמה' - בא לשמה, אבל בעסקנות עם הציבור קורה לפעמים להיפך, 'מתוך לשמה באים אל שלא לשמה... לכן יש צורך באזהרה מיוחדת (אבות ב, ב) 'כל העמלים עם הציבור יהיו עמלים עמהם לשם שמים'...

ואזניים לשמוע

בללי רש"י הק' בדקדוק הלשון

ו' יתירה

'אלו הם הסימנים של ליל-הסדר וקדש ורחץ כרפס יחץ... - נכתב בחוברת הלימוד שקיבלו הילדים. האב, ר' מלכאל, הבין שמדובר בטעות-הקלדה שגרמה להוספת האות ו' בתחילת המילה 'קדש', בעוד שבמקורו היה אמור להיכתב: 'אלו הם הסימנים של ליל הסדר, קדש ורחץ וכו...'.

אולם כאשר למד את הלימוד היומי הקבוע בחומש ורש"י, גילה כי בלשון התורה מצוי לפעמים לשון כזו ואין מדובר בטעות, כי דרך הכתוב להוסיף ו' מיותרת. כך מסביר רש"י את הכתוב בדין אכילת קרבן שלמים לשני ימים (ויקרא ז, טז): 'בַּיּוֹם הַקָּרִיבוּ אֶת זִבְחוֹ יֵאָכֵל וּמִמָּחֳרָת זֶהְנוֹתָ מִמֶּנּוּ יֵאָכֵל', שהאות ו' המופיעה בתיבת 'הנוותר' אינה יי"ו 'החיבור' כמו רוב הפעמים בתורה שהאות ו' באה לחבר ולהוסיף על התיבה הקודמת, שאז יהיה פירוש הכתוב שבנוסף על האכילה ממחרת, גם מה שנתר עוד יום נוסף, דהיינו ביום השלישי, ייאכל. אלא שהאות ו' שבתחילת תיבת 'הנוותר', היא אות מיותרת, וכאילו נכתב 'וממחרת-הנוותר', ופירוש הכתוב הוא כך: 'ביום הקריבו את זבחו יאכל, וגם ממחרת ביום השני ייאכל מה שנתר מהיום הראשון. רש"י מביא עוד דוגמאות בתורה שיש אות ו' מיותרת.

האם מותר ללמוד חומש עם פירוש רש"י בלילה?

השכיבה) שמקרא עם פירוש אינו מעורר דינים.

כך כתב גם בספר 'סוד ושורש העבודה' (שער ו' פ"ב): 'מה שהזהיר האר"י ל' שלא ילמוד אדם פסוק בלילה, אזוהרתו על הקורא הפסוקים בלי פירוש, לכן יזהר האדם כשלומד פסוק בלילה שלא יאמר כמה תיבות ככתוב בלא פירוש וכו', אך כאשר יפרש השיחה כל תיבה בלשון לע"ז ליכא סכנה כלל'.

על דברים אלו סמך למעשה בשו"ת אבני צדק (שם) כשנשאל מרב אחד אשר החל לקרות בלילה חומש עם פירוש רש"י לפני פשוטי עם, והאבני-צדק כותב כמה ציורופים להקל, ובין השאר הוא מביא את דברי היסוד-ושורש-העבודה, וכותב לרב השואל: 'דאם כן, כיון שלומד חומש עם פירוש רש"י, ומפרש כל פסוק בלשוננו להבינם כראוי, מותר גם בלילה וכיום יאיר'.

רק פירוש רש"י

יש לשים לב שלדעת היסוד-ושורש-העבודה אין הכרח ללמוד דווקא פירוש רש"י, אלא יש לפרש כל מילה בשפה המדוברת. אולם בשו"ת לבושי מרדכי (או"ח תניינא סימן קפ"ו) נשאל מאיש אחד הלומד כל יום 'סדר מעמדות' [שיש בו פסוקי מקרא], ויען כי פרנסתו מצויה עלי דרך בעגלות מבוקר עד ערב, אי אפשר להשלימם ביום כולו, האם יכול ללמוד בלילה.

בתוך דבריו הביא את דברי האבני צדק המתיר ללמוד מקרא עם פירוש, אך מצד שני באשל אברהם (בנשטאטש, סי' רלח) כתב שאדרבה האיסור הוא דווקא דרך לימוד. לכן כותב הלבושי מרדכי להכריע ביניהם: 'דודאי בפרושים של ראשונים, כמו פירוש רש"י ז"ל וכיוצא בו, שהם על פי יסוד דברי חכמינו ז"ל, הוה ליה כתורה שבעל פה, והרי כל תורה שבעל פה יסודה במקרא, וכמעט אין דף בש"ס שלא נזכר למוד הלכה ממקראות, אך שאר פירושים כמו העתק בלע"ז פשטות אינו בכלל זה'.

לומר: לדעת הלבושי מרדכי, אין מועיל סתם פירוש כל תיבה בשפה המדוברת, רק כשלומד מקרא עם פירוש רש"י, או פירוש אחר של אחד הראשונים המבוסס על חז"ל. (וכן בשו"ת יחיא יעקב, סימן ט', מביא בשם הרה"ק מגוסטינין ז"ע שכשלומד עם פירוש רש"י מותר ללמוד חומש בלילה).

ואף שיש הרבה פסוקים שאין עליהם פירוש רש"י, כתב בספר 'ואין לנו מכשול', שאין בזה חשש, כיון שהלימוד הכללי הוא שילוב של חומש עם רש"י, ושאר הפסוקים נגדרים אחרי הפסוקים שיש בהם רש"י.

הכלל העולה מכל האמור: שגם הנהירים שלא ללמוד מקרא בלילה, הרי כשלומדים עם פירוש רש"י ועם הבנת כל מילה, אין כל חשש.

רבבות אלפי ישראל, האגודים במפעלינו הקדוש 'תורה שבכתב', מקפידים ללמוד ולהיבחן מדי יום ביומו על הלימוד היומי בחומש עם פירוש רש"י הקדוש, חוק ולא יעבור. רבים מהם נוהגים, כמנהג גדולי הדורות, לקבוע את הלימוד היומי בבוקר לאחר תפילת שחרית, אך לפעמים, בימים עמוסים, כמו בערבי פסחים, מוצא אדם את עצמו בסוף היום כאשר עדיין לא למד את הלימוד היומי, והשאלה הנשאלת מפי רבים: האם יש מניעה מללמוד חומש ורש"י בלילה?

תורה שבכתב - ביום

המקור למניעה מלימוד תורה שבכתב בלילה, הם דברי המדרש (תנחומא כי תשא, לו; פרקי דרבי אליעזר פרק מ"ו): 'זוהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה, מנין היה משה יודע אימתי יום? אלא כשהקב"ה היה מלמדו תורה שבכתב - היה יודע שהוא יום, וכשהיה מלמדו על פה, מושנה ותלמוד, היה יודע שהוא לילה'.

תורה שבכתב - מידת הדין

כך כתב והורה האר"י הקדוש (שער המצוות פרשת ואתחנן) שאין ללמוד מקרא בלילה, והובאו דבריו להלכה בברכי יוסף (סי' רלח, ב) ובבאר היטב (שם סק"ב).

הסבר הדברים כתב הרה"ק בעל ייטב לב מסיגעט זי"ע בספרו שו"ת אבני צדק (יו"ד סי' ק"ב) שתורה שבכתב הוא בחינת מידת הדין, ותורה שבעל פה הוא בחינת מידת החסד, לכן בלילה שהוא זמן שליטת הדינים, לומדים מושנה שהוא חסד להמתיק הדין, אבל לימוד תורה שבכתב מעורר דינים קשים.

דעת המשנה ברורה

אמנם המשנה ברורה (סי' רל"ח שער הציזון סק"א) כתב: 'נראה דאפילו להמתחירין לית בזה איסורא, אלא שלכתחילה יותר טוב ללמוד מקרא ביום'.

ואכן יש רבים הנוהגים להקל בזה כדעת המשנה ברורה, בפרט בצירוף עוד טעמים והסברים, אך מנגד, רבים מגדולי הפוסקים, בפרט ההולכים לאורו של האר"י הקדוש, החמירו בזה, מלבד בזמנים ובמקרים מסוימים. בספרי הפוסקים אנו מוצאים אריכות דברים בשאלות וחקירות שונות הנוגעות ללימוד מקרא בלילה, ולא נרחיב בהם כאן במסגרת זו (ראה המלוקט בפסקי תשובות סי' רלח; ובספר 'ואין לנו מכשול' ח"פ פ"ו).

לפרש כל מילה

כמה מגדולי הפוסקים הורו שכל החשש הוא רק בלימוד תורה שבכתב ללא פירוש, אבל הלומד עם פירוש כבר כתב המקובל האלוקי רבי עמנואל חי ריקי זי"ע, בספר משנת חסידים (מסכת

ערב פסח שחל בשבת, האם ביום ו' אומרים 'מזמור לתודה'?

בפרשת השבוע אנו לומדים את דיני קרבן תודה כמו שנאמר (ויקרא ז, יב) **על תודה יקריבנו וגו'.** בספר הלבוש (או"ח סי' נא) כותב שמקריבי קרבן תודה היו אומרים את פרק 'מזמור לתודה' להודות לה' על כל חסדיו.

פסח וערב פסח

חכמינו תיקנו לומר בכל יום בתפילת שחרית את פרק 'מזמור לתודה', אולם כותב הרמ"א בהגהותיו שלחן ערוך (או"ח סי' נא, ט; וסי' תכט, א) שאין אומרים מזמור זה בערב פסח ובימי הפסח, משום שבפסח ובערב פסח לא היו מקריבים קרבן תודה במקדש, בגלל החשש שמא לא יוכלו לאכול את עשרה לחמי החמץ עד זמן איסור אכילת חמץ, ויצטרכו לשרפם, ואסור לגרום לקדשים שיבואו לידי שריפה.

ביום שישי

אולם בשנה כמו השנה הזאת, אשר ערב פסח חל בשבת, אף ששורפים את רוב

החמץ בערב שבת, המנהג לומר בערב שבת את פרק 'מזמור לתודה', כי בשנה כזו היה מותר להקריב קרבן תודה ביום ו', שהרי יכול לאכול את לחמי התודה כל היום ובליל שבת. ולא גזרו שמא יבואו לומר גם בשאר השנים.

מנהג בני ספרד

אך כל האמור הוא רק למנהג בני אשכנז כמו בא ברמ"א, אולם מנהג בני ספרד שאומרים מזמור לתודה גם בערב פסח ובימי הפסח, כי מזמור זה אינו נאמר לשם קרבן תודה, אלא לשם הודאה (טור ובי" סי' נ"א; שיירי ננסת הגדולה שם; שו"ת יביע אומר ח"ח או"ח סי' י"א).

מנהג בני אשכנז שלא לומר מזמור לתודה בימי הפסח ובערב פסח, אבל בערב פסח שחל בשבת, אומרים מזמור לתודה ביום ו'. ומנהג בני ספרד לומר מזמור לתודה גם בפסח וערב פסח.

הלכה למעשה

התורה וההפטרה ביאור שייכות ההפטרה

החוש המקשר: הפטרת שבת ערב פסח

מנהג הגר"א: כשחל ערב פסח בשבת אין מפטירים את הפטרת 'וערבה', כי אין תועלת כעת באזהרה על ביעור מעשרות, אלא מפטירים את הפטרת פרשת השבוע, בספר ירמיהו (מפרק ז' פסוק כ"א, עד פרק ט' אחרי פסוק כג), הקשור לפרשת צו העוסקת בנושא הקרבנות, ובהפטרה זו מוכיח הנביא את ישראל שעשו עיקר מעבודת הקרבנות ויחד עם זאת נטשו את דרכי ה' ולא שמעו בקולו. [ומנהג תימן (בלדי): שלעולם אין מפטירים הפטרת וערבה, רק את הפטרת פרשת השבוע.]

מנהג רוב הקהילות: מפטירים בספר מלאכי (ג, ד-כד) את הפטרת 'וערבה לה', משום שבהפטרה זו מוזכר 'הביאו המעשר אל בית האוצר', והריהו מעין המאורע של שבת זו, שבת ערב פסח, כי בשנה הרביעית והשישית לשמיטה מבערים את כל המעשרות בערב פסח. [רבים נוהגים להפטיר הפטרה זו בכל שנה בשבת הגדול ולא רק בערב פסח, לפי שכתוב בה 'הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא' וזה כעין בשורת הגאולה במצרים].

עומקה של תורה בפירוש השבוע

ופשט בגדיו - חובה או דרך ארץ?

באותם בגדים שבישל, ומה שהצריך הכתוב דווקא פחותים, זהו רק ענין של דרך ארץ.

גדר המצוה

עוד יישב עמוק יותר, כותב הגור-אריה: לכאורה, מה הענין שלא יתלכלכו הבגדים, הרי מתחילה היה עובד, ורק אחר כך הוציא הדשן, ואם כן, היה אפשר להוציא הדשן בבגדים שעבד בהם, ואם יתלכלכו, הרי ממילא אינו עובד כעת עבודה נוספת.

אלא מאי? נוכל לומר שהמצוה היא, שבגדי הכהונה יישארו כעת נקיים עבור הפעם הבאה שישתמשו בהם. אלא שאם כן, נמצא שגדר המצוה אינו עצם מעשה 'הפשטת הבגדים', אלא שבפעם הבאה ילבש בגדים נקיים, ומצוה זו יכול לקיים גם בלבישת בגדים אחרים נקיים. לכן כתב רש"י שהמעשה של 'ופשט בגדיו' - זהו רק משום דרך ארץ, שאין נאה ללכלך כעת בגדים שבעתיד יעבוד בהם.

רש"י כותב על הכתוב (ד, ו) **וּפְשַׁט אֶת בְּגָדָיו וּלְבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהוֹצִיא אֶת הַדָּשָׁן וְגו':** 'אין זו חובה אלא דרך ארץ, שלא ילכלך בהוצאת הדשן בגדים שהוא משמש בהן תמיד, בגדים שבשל בהן קדרה לרבו אל ימוזג בהן כוס לרבו, לכן ולבש בגדים אחרים פחותין מהן'.

מה המקור?

הרמב"ן תמה, מהיכן למד רש"י שאין זו חובה, הרי בפשטות הכתוב משמע שחובה על הכהן שהבגדים שעובד בהם בקרבנות ובהרמת הדשן יהיו נקיים, ולא ילבש אותם בגדים שבהם הוציא הדשן.

אחרים - פחותים

הגור-אריה כתב לתרץ, שאם מדובר בחיוב, למה כותב בגדים 'אחרים' - דהיינו פחותים, הרי משום דרך כבוד היה די שלא ישמש

לא נתנו שבתות וימים טובים לישראל אלא כדי שיעסקו בהן בתורה

זה הזמן
לאוצר של ידיעות

לוח המבחנים בימי יו"ט וחווה"מ פסח
בהם אין פרשת השבוע (ע"פ סדר הקריאה בימים אלו)

יום	קריאה	סדר הקריאה
יום א' ט"ו ניסן יו"ט ראשון של פסח	שמות יב, כא-נא	ויקרא משה... משכו - מארץ מצרים על צבאותם
יום ב' ט"ז ניסן א' דחול המועד	ויקרא כב, כו - כג, מד	וידבר ה'... שור או כשב - אל בני ישראל
יום ג' י"ז ניסן ב' דחול המועד	שמות יג, א - טז	וידבר ה'... קדש לי כל בכור - הוציאנו ה' ממצרים
יום ד' י"ח ניסן ג' דחול המועד	שמות כב, כד - כג, יט	אם כסף - גדי בחלב אמו
יום ה' י"ט ניסן ד' דחול המועד	שמות לד, א - לד, כו	ויאמר ה'... פסל לך - גדי בחלב אמו
יום ו' עש"ק כ' ניסן ה' דחול המועד	במדבר ט, א - יד	וידבר ה'... במדבר סיני - ולאזרח הארץ
שבת קודש כ"א ניסן שביעי של פסח	שמות יג, יז - טו, כו	ויהי בשלח פרעה - כי אני ה' רופאך
מבחן הפטרה שביעי של פסח	שמואל ב, כב	וידבר דוד

חפשו את גיליון המבוא המיוחד והמתקן!

בוא להתכונן לביאת המשיח ולגלות אוצר מופלא של ידיעות עם רמ"ז מצוות התורה בספר ויקרא אל תישאר מאחור, אל תפספס את היסוד!

כבר שנים אתה חולם על זה. כמה פעמים כבר ניסית... ויקרא - קורא לך!

זה הזמן
לגלות את האוצר!

נצלו את יומי דניסן והיו"ט הבעל"ט לשינון וחזרה על כל ספר שמות עם מגוון מבחני סיכום וחיידודי תורה על כל ספר שמות (המבחנים פתוחים עד יום ב' פר' שמיני)

זה הזמן
לשמר את האוצר!

שמיני

בין הלומדים והנבחרים מדי יום בפרשת שמיני

הגרלה על כרטיס טיסה ליומא דהילולא בקרעסטיר

בנוסף: בין הלומדים והנבחרים ברצף בלי הפסק ויקרא - שמיני

הגרלה

15 זוכים - 100 ₪

תורה כארד

צו

בין הלומדים והנבחרים מדי יום בפרשת צו

הגרלה על כוס של אליהו

בנוסף: בין הלומדים והנבחרים ברצף בלי הפסק ויקרא - צו

הגרלה

10 זוכים - 100 ₪

תורה כארד

ומתן שכרה בצדה
הגרלות השבוע

לקוראינו היקרים בשבוע הבעל"ט - חווה"מ פסח לא יופיע גליוןנו יגיליון הבא יופיע בס"ד בפרשת שמיני

מתוך סדרת הגרלות הענק לנבחרים מדי יום במהלך כל ספר ויקרא התמונות להמחשה בלבד | ע"פ תקנון המבצע שפורסם

צו וזרז מידד ולדורות!

עם ישראל טהורים באו
להתעסק בטהורים אבו
להתכונן לביאת משיח צדקנו
לבנין בית מקדשנו
והקריאה מעוררת הזמן
פעמי משיח הנה הם כאן
מהרה נזכה וישובו כהנים לעבודתם
ולויים לשירם ולזמרם
ואנחנו - נדע מה נעשה
כי לא המדרש עקר אלא המעשה!

רבבות אלפי ישראל טהורים כבר הצטרפו ללנינו של מלך
עדיין לא מאוחר – אל תישאר מאחור!
הצטרף עבשיו ללימוד היומי המתוק
של ספר ויקרא עם פירוש רש"י

לרבבות אלפי לומדי ונבחני תורה שבכתב, ולכל בית ישראל

חג פסח כשר ושמח

יהי רצון שתהא הקריאה מעוררת הזמן, ונזכה עוד השתא לעלות לציון ברירה
ולאכול מן הזבחים ומן הפסחים בקדושה ובטהרה, בביאת ינון במהרה דידן, אכי"ר